

Reactie van GKO op de beslissingen van de Vlaamse Regering omtrent het sociaal-cultureel werk

De recente beslissingen van de Vlaamse Regering over de subsidies van het sociaal-cultureel volwassenenwerk hebben de volledige cultuursector diep geschokt. Ook ons. Wat zich vandaag afspeelt binnen het sociaal-cultureel werk, raakt niet alleen de organisaties binnen dat decreet: het vormt een precedent dat de rechtszekerheid, autonomie en geloofwaardigheid van het hele culturele veld bedreigt.

Als GKO sluiten we ons nadrukkelijk aan bij de ernstige bezorgdheden [zoals verwoord door De Federatie](#), en delen we de analyses en signalen van tal van andere organisaties uit het brede middenveld en het culturele landschap. De beslissingen die nu genomen zijn, tasten de fundamenteën aan die voor elke culturele speler essentieel zijn: vertrouwen, rechtszekerheid en bescherming tegen politieke willekeur.

Uitholling van de rechtsstaat

De gevolgen van deze beslissingen reiken veel verder dan één subsidieronde. De Vlaamse Regering kijkt bewust af van (positieve) evaluaties, van decretaal verankerde procedures en van adviezen van onafhankelijke beoordelingscommissies. Daardoor komen rechtszekerheid en voorspelbaarheid, voorwaarden die essentieel zijn voor elke maatschappelijke organisatie, en voor de duizenden vrijwilligers die zij vertegenwoordigen, ernstig onder druk te staan.

Een van de meest problematische elementen is dat tijdens het beslissingsproces een nieuw, niet-decretaal criterium werd geïntroduceerd: organisaties zouden “ondubbelzinnig afstand moeten nemen van geweld”. Dat criterium heeft geen enkele juridische basis, werd nooit vooraf gecommuniceerd, en organisaties kregen geen mogelijkheid tot wederwoord of verduidelijking. Het is dan ook niet verwonderlijk dat dit criterium in de praktijk werd toegepast op manieren die juridisch en inhoudelijk niet te verantwoorden zijn.

Bovendien was de uitleg waarop de beslissingen werden gebaseerd bijzonder summier, voor interpretatie vatbaar en nauwelijks onderbouwd. Waar commissies uiterst grondig, zorgvuldig en volgens het decreet tot hun adviezen komen, lijkt het regeringsbesluit amper gefundeerd. Dat beeld wordt verder versterkt door getuigenissen over intens lobbywerk van bepaalde organisaties en zuilen, wat de indruk wekt dat niet alle aanvragen op gelijke voet worden behandeld. Dit voedt de vrees dat willekeur, politieke voorkeur en informele beïnvloeding zwaarder zijn gaan wegen dan objectieve criteria en rechtszekerheid.

Deze werkwijze vormt een directe uitholling van de rechtsstaat: regels worden ad hoc aangepast, motiveringen zijn beperkt of onbestaande, en beslissingen worden genomen op basis van intentieprocessen in plaats van decretale logica en feitelijke onderbouwing.

Het decreet wordt op de helling gezet

Het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk werd precies ontworpen om organisaties te beschermen tegen politieke inmenging en hun autonomie te garanderen. Het bepaalt hoe evaluaties verlopen, op welke criteria dossiers worden beoordeeld, en hoe adviesvorming moet gebeuren. Het decreet vormt de basis van een eerlijk, transparant en voorspelbaar systeem.

Wanneer een regering bewust afwijkt van die bepalingen, zonder afdoende motivatie, dan wordt het decreet zelf uitgehold. Dit treft niet alleen het sociaal-cultureel werk: het ondermijnt het vertrouwen dat ook andere sectoren, zoals kunsten, erfgoed, amateurkunsten en jeugdwerk, moeten kunnen hebben in hun eigen decreten. Als een regering haar eigen wettelijke kaders naast zich neerlegt, dan is niemand nog zeker van een eerlijk en transparant subsidieproces.

Deze evolutie is bijzonder zorgwekkend in een periode waarin ook het draaiboek van het Kunstendecreet wordt hertekend, en waarin sommige regeringsleden openlijk twijfel zaaien over de integriteit en onafhankelijkheid van visitatie- en beoordelingscommissies.

Het ondergraven van onafhankelijke commissies

Een ander zorgwekkend signaal is de manier waarop beoordelingscommissies, samengesteld door de Vlaamse overheid en werkend op basis van de decretale criteria waarop organisaties hun dossiers baseren, publiek in vraag worden gesteld of afgedaan als “gekleurd” of “ideologisch”. Deze commissies analyseren dossiers zorgvuldig, objectief en met een geïntegreerde kijk op het landschap.

Wanneer hun adviezen worden genegeerd, geminimaliseerd of gecontesteerd omwille van politieke voorkeuren, dan wordt het gehele beoordelingssysteem gedelegeitiseerd. De expertise die organisaties en commissies in vertrouwen hebben opgebouwd, wordt zo belachelijk gemaakt en opzij geschoven. Dit vormt een gevaarlijk precedent voor toekomstige besluitvorming binnen het cultuurbeleid, en ondermijnt het principe dat inhoudelijke beoordeling bij onafhankelijke experts hoort, niet bij politieke kabinetten.

Gebrek aan zorg en respect

De wijze waarop deze beslissingen zijn gecommuniceerd en gemotiveerd, bevestigt het gebrek aan zorg van de Vlaamse Regering tegenover organisaties en hun medewerkers. De wettelijke beslissingsdatum werd met zes weken overschreden, en de communicatie gebeurde via een persbericht, ook voor organisaties die volledig geschrapt of gedecimeerd werden, ondanks positieve adviezen van commissies.

Organisaties kregen pas anderhalve maand voor de start van de nieuwe beleidsperiode uitsluitel, waardoor velen onmiddellijk medewerkers in vooropzeg moesten zetten, vaak mensen met jarenlange ervaring. Ook organisaties die een minimale of afgetopte verhoging kregen (3%), zien zich verplicht om plannen die reeds werden opgestart opnieuw bij te sturen. In een sector waar timing altijd krap is, wordt deze last volledig bij de organisaties gelegd.

De zes geïmagineerde organisaties hebben aangekondigd naar de Raad van State te stappen. Daarmee komt bovenop de beslissingsdruk een nieuwe periode van financiële onzekerheid, terwijl ook de volledige werklast en emotionele belasting van zo'n procedure bij de organisaties zelf terechtkomt. Voor teams die zich al in een kwetsbare positie bevinden, betekent dit een bijkomende en bijzonder zware druk. Tegelijk roept deze situatie de vraag op in welke mate in de politieke onderhandelingen rekening werd gehouden met deze reële impact. Werd er verondersteld dat deze organisaties dergelijke procedures “wel zouden kunnen dragen”, en heeft die inschatting een rol gespeeld in de uiteindelijke afwegingen? En werd het risico, de extra werklast en de bijkomende onzekerheid die nu bij deze organisaties worden gelegd, ooit als relevant element meegewogen?

Positieve adviezen, zorgvuldig beargumenteerd op basis van decretale criteria, werden zonder voldoende onderbouwing of rechtsgrond terzijde geschoven. Deze aanpak staat haaks op de waarden van zorg en welzijn, die nochtans als speerpunten waren aangekondigd door de overheid zelf.

Een gevaarlijk klimaat van framing en intimidatie

Dat sommige organisaties publiek en zonder bewijs worden geassocieerd met extremisme of geweld, is ongezien. Dit schaadt niet alleen hun reputatie en werking; het banaliseert ook begrippen die ons net moeten beschermen tegen werkelijk extremisme. Bovendien creëert het een klimaat waarin kritische stemmen worden ontmoedigd en organisaties het risico lopen gesanctioneerd te worden louter omwille van de thema's waarmee ze werken of omdat die simpelweg niet stroken met de ideologische voorkeuren van bepaalde regeringspartijen.

Dit treft niet alleen de betrokken organisaties: het bedreigt ook de ruimte voor maatschappelijk debat die essentieel is in elke democratie. Dat is extra opmerkelijk omdat het kabinet van de minister in eerdere gesprekken zelf benadrukte dat kritisch burgerschap, een kernfunctie van het sociaal-cultureel werk, inspirerend is voor het hele culturele landschap.

Oproep tot solidariteit in de volledige culturele sector

GKO roept de volledige culturele sector, over alle decreten en deelsectoren heen, op tot uitgesproken solidariteit. De gevolgen van deze beslissingen zijn niet beperkt tot het sociaal-cultureel werk. Als deze evolutie zich ongestoord verderzet, zullen ook kunstorganisaties, erfgoedinstellingen, jeugdwerk, amateurkunsten en andere spelers met dezelfde mechanismen geconfronteerd worden.

We vragen culturele actoren om de signalen van De Federatie en andere belangenbehartigers te onderschrijven, deze boodschappen actief te delen, en waakzaam te blijven voor verdere aantasting van autonomie, rechtszekerheid en decretale bescherming.

Wij staan uitdrukkelijk achter de Gentse organisaties die getroffen worden, waaronder Labo vzw en Vrede vzw. Hun werk is diep geworteld in dialoog, vrede, mensenrechten en gemeenschapsvorming. Dat zij in dit proces zonder rechtsgrond worden gesanctioneerd of gecriminaliseerd, is onaanvaardbaar.

Tot slot

Een democratische samenleving heeft nood aan autonomie, rechtszekerheid, onafhankelijke commissies en decreten die nageleefd worden. Organisaties moeten vrij kunnen werken, ook rond kritische of gevoelige thema's, zonder angst voor politieke repercussies. De beslissingen van de Vlaamse Regering zetten deze fundamenteën zwaar onder druk.

Het Gents Kunstenoverleg blijft zich inzetten voor transparantie, rechtszekerheid en de bescherming van de ruimte waarin cultuurorganisaties in al hun diversiteit hun cruciale rol kunnen opnemen. Wat vandaag wordt opgegeven, is morgen moeilijk te herstellen. Daarom moeten we nu spreken, reageren en ons organiseren.